

Eindrapportage

Asbestproject Gemeente Nieuwegein 2008 - 2012

Auteurs Marjo Volman, afd. Toezicht Veiligheid Leefbaarheid
Kees Hilhorst, afd. Strategie Maatschappelijke ontwikkeling
September 2012

Eindrapportage Asbestproject 2008 – 2012 gemeente Nieuwegein

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
1. Landelijk kader	4
2. Gemeentelijk beleid	6
3. Het asbestproject	7
3.1 Opbouw van het project	7
3.2 <i>Resultaten inventarisaties</i>	8
3.3 <i>Asbestbeheersplannen</i>	10
3.4 Registratie gebouwen.....	10
3.5 Financiën	10
Tot slot	11

Bijlagen:

- A) Overzicht resultaten asbestinventarisaties gebouwen, per rubriek
- B) Overzicht schoolgebouwen
- C) Overzicht monitoren van gemeentelijke gebouwen

Inleiding

Het is algemeen bekend dat asbest bij inademing ernstige gezondheidsproblemen op de lange termijn kan veroorzaken. Vooral bij het asbest gerelateerde longvlieskanker leidt dit altijd tot de dood. De Gezondheidsraad heeft in 2010 een rapport gepubliceerd, waaruit blijkt dat de gezondheidsrisico's groter zijn dan tot nog toe gedacht; de eerdere schatting van 700 asbestslachtoffers per jaar is volgens de Gezondheidsraad te laag, en is volgens de raad zo'n 1400 slachtoffers per jaar. En de piek moet nog komen, omdat mensen die in de jaren 60 en 70 met asbest werkten nu de gevolgen ondervinden. Het is dus zaak blootstelling aan asbest te minimaliseren.

De gemeente heeft diverse taken rondom asbest, naast de rol van vergunningverlener, toezichthouder en handhaver op (asbest)sloop in bouwwerken, heeft de gemeente de verantwoordelijkheid voor de gezondheid en veiligheid van de gebruikers en bezoekers van de eigen gebouwen. Met het oog hierop heeft de gemeente gemeend alle eigen gebouwen op asbest te moeten inventariseren. Daartoe is eind 2008, nadat de gemeenteraad hiertoe in de Najaarsnota 2008 € 105.000 beschikbaar had gesteld, het asbestproject gestart.

Doel van het project is inzichtelijk te maken waar asbest voorkomt in de eigen gebouwen en of aan de asbesttoepassingen risico's zitten. Onder risicovolle asbesttoepassingen vallen beschadigde of in slechte staat verkerende asbesttoepassingen. Hierbij is risico op vezelemisatie aanwezig is.

Het inventariseren is slechts een eerste stap om risico's te beheersen. Om risico's verder te minimaliseren dienen onveilige situaties te worden aangepakt, en dienen gebruikers en onderhoudsbedrijven bekend te zijn met het aanwezige asbest om te voorkomen dat hieraan onbedoeld werkzaamheden, zoals boren, schuren, etc. worden verricht. De gemeente heeft ook deze stappen gezet voor de eigen gebouwen.

Deze rapportage betreft de eindrapportage over dit asbestproject. Allereerst wordt kort ingegaan op het landelijk kader en het gemeentelijk beleid rondom asbest.

1. Landelijk kader

In 1993 is in Nederland alle handel en toepassing van asbest verboden. Dat betekent dat in gebouwen die vóór 1994 zijn gebouwd mogelijk asbest aanwezig is, en in de gebouwen van ná 1994 geen asbest aanwezig is.

Rond asbest is de wet- en regelgeving complex en hebben verschillende overheidsinstanties hierin een taak. De meest in het oog springende wetgeving

betreft de arbeidsomstandighedenwetgeving (verder: Arbowetgeving), de bouwwetgeving en op deze beide wetgevingen gebaseerde Asbestverwijderingsbesluit 2005.

De Arbowetgeving is gericht op bescherming van werknemers, waarbij de Inspectie SZW (voorheen: Arbeidsinspectie) de controlerende en handhavende instantie is. Met betrekking tot asbest betreft dit de mensen die (bedoeld of onbedoeld) in het uitoefenen van hun functie met asbest in aanraking komen. Dit zijn bijvoorbeeld sloopbedrijven, onderhoudsmonteurs, etc. In het kader van deze wetgeving is asbest ingedeeld in 3 risicoklassen, waarbij risicoklasse 1 (hecht gebonden asbest) het minst risico geeft en risicoklasse 3 (meestal niet hecht gebonden) het meeste risico.

Uitleg risicoklasse asbesthoudend materiaal

De asbesthoudende materialen worden naar gelang de te verwachten vezelconcentratie in de lucht als gevolg van bewerking of verwijdering, ingedeeld in risicoklasse 1, 2, of 3. Deze risicoklasse zijn bestemd voor de werknemers die beroepsmatig met asbest werken (Arbidsomstandighedenbesluit 7 juli 2006).

- Risicoklasse 1:

Indien bij bewerkingen aan asbesthoudende elementen blijkt dat de concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan werknemers door arbeid worden blootgesteld, lager of gelijk is aan 0,01 vezel per cm³, berekend over een referentieperiode van 8 uur.

- Risicoklasse 2:

Indien bij bewerkingen aan asbesthoudende elementen blijkt dat de concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan werknemers door arbeid worden blootgesteld, hoger is dan 0,01 vezel per cm³, maar lager is dan of gelijk aan 1 vezel per cm³ berekend over een referentieperiode van 8 uur.

- Risicoklasse 3:

Indien bij bewerkingen aan asbesthoudende elementen blijkt dat de concentratie van asbeststof in de lucht, waaraan werknemers door arbeid worden blootgesteld, hoger is dan 1 vezel per cm³, berekend over een referentieperiode van 8 uur.

Deze risicoklasse indeling dient primair om de werknemers van de saneringsbedrijven te beschermen door het in acht nemen van Arbo-maatregelen. De risicoklassen worden vastgesteld en vastgelegd door een gecertificeerd asbestinventarisatiebureau in een asbestinventarisatierapport. Het opgestelde rapport moet voldoen aan het landelijke certificatieschema SC-540. Het resultaat van een inventarisatie conform SC 540 is een overzicht van alle direct waarneembaar asbest, in een bouwwerk of object. Dit heet een Type A onderzoek. Het kan zijn dat er ook nog niet direct waarneembaar asbest in een gebouw aanwezig is, bijvoorbeeld in een spouw of achter een vast plafond. De inventariseerder meldt in zijn rapport of hij daarvan een redelijk vermoeden heeft. Dergelijk asbest is alleen waarneembaar via destructief onderzoek. Bij een gebouw dat in gebruik is blijft de asbestinventarisatie beperkt tot direct waarneembaar asbest. Pas in geval van bouwkundige sloop leidt het vermoeden van de

inventariseerder tot een aanvullende inventarisatie, het zogenaamde type B onderzoek.

De bouwwetgeving is gericht op bescherming van de omgeving, waarbij de gemeente de uitvoerende rol heeft. Per 1 april 2012 is het sloopvergunningstelsel zoals dit in de gemeentelijke bouwverordeningen was opgenomen vervangen door een sloopmeldingsstelsel in het landelijke Bouwbesluit 2012. Een sloopmelding is alleen vereist indien er meer dan 10 m³ sloopafval vrijkomt, of indien er asbest wordt verwijderd. Bij de sloopmelding is een asbestinventarisatierapport vereist, bij te slopen gebouwen die gebouwd zijn voor 1 januari 1994. Er zijn dus ook werkzaamheden waarvoor géén sloopmelding is vereist. Wel is het zo dat in het Asbestverwijderingsbesluit is vastgelegd dat indien er werkzaamheden plaatsvinden, waarbij (delen van) een bouwwerk worden gesloopt, er een asbestinventarisatierapport moet zijn.

In de Tweede Kamer is op 16 februari 2011 een discussie geweest waarin de wens is geuit om vóór 1 juli 2012 alle scholen in primair en voortgezet onderwijs in Nederland te laten inventariseren op asbest. Staatssecretaris Atsma heeft toegezegd zich hiervoor te zullen inzetten. Het asbestproject van de Gemeente Nieuwegein heeft voorzien in de wens van de Tweede Kamer.

2. Gemeentelijk beleid

Begin 2009 is door het college het asbestbeleid vastgesteld. Daarin is aangegeven welke taken de gemeente op dit vlak heeft (sloopvergunningen, asbest in de bodem, asbestdumps in de openbare ruimte, de eigen gemeentelijke gebouwen, en vrijkomend asbest bij brand/calamiteiten), wat hiervan op dat moment de situatie was bij uitvoering van deze taken, de actiepunten, en protocollen per taak. Voor wat betreft de taak rond de eigen gemeentelijke gebouwen werd vastgesteld dat:

- Er geen volledige registratie van de gemeentelijke gebouwen bestaat;
- Alleen de scholen in 1997 op asbest waren geïnventariseerd en niet de gemeentelijke gebouwen. Tevens is na 1997 is niet bijgehouden of, en zo ja, wat er aan asbest is gesaneerd.
- In 2008 het complex Doorslag-Noord opnieuw is geïnventariseerd, waaruit bleek dat hier andere asbesttoepassingen naar boven kwamen dan in het rapport uit 1997 stond.
- Voor geen van de gemeentelijke gebouwen asbestbeheersplannen bestonden.
- Beleid is "laten zitten, totdat..." regulier onderhoud plaatsvindt of er de noodzaak toe is asbest te verwijderen (bv. breuk van platen of verhoogd emissierisico van aangetroffen asbesthoudend materiaal).

Sinds de vaststelling van het beleid zijn hierin grote sprongen voorwaarts gemaakt. Dat wordt in paragraaf 3 duidelijk gemaakt.

3. Het asbestproject

3.1 *Opbouw van het project*

Er is begonnen met een inventarisatie van de eigen gebouwen, om de bouwwerken te selecteren die voor asbestinventarisatie in aanmerking komen¹. Er is vervolgens een onderverdeling gemaakt naar urgentie:

- Rubriek 1: gemeentelijke gebouwen, die voor publiek toegankelijk zijn;
- Rubriek 2: gemeentelijke gebouwen, die niet voor publiek toegankelijk zijn
Dit zijn bijvoorbeeld de gemeentewerf, brandweerkazerne en de steunposten.
- Rubriek 3: niet-gemeentelijke gebouwen met een publieke functie.
Dit zijn vooral andere dan in de gemeentelijke schoolcomplexen gehuisveste scholen en de kinderdagverblijven. Deze zijn benaderd of zij in dit traject van asbestinventarisaties wilden meeliften. De scholen en een enkel kinderdagverblijf hebben dat aanbod aangenomen.

In onderstaande tabel is het resultaat van de analyse van de eigen bouwwerken weergegeven, waarbij per rubriek is aangegeven om hoeveel bouwwerken het gaat, en hoeveel daarvan zijn geïnventariseerd.

Rubriek	Aantal bouwwerken	Aantal geïnventariseerd
Rubriek 1	49	34
Rubriek 2	20	11
Rubriek 3	32	14
Totaal	101	59

In bij dit rapport behorende overzichtslijst vindt u een overzicht van de gebouwen, met daarbij aangegeven de datum van het asbestinventarisatie dan wel de reden waarom géén asbestinventarisatie bij dat gebouw is uitgevoerd.

Bij de start van het project is als uitgangspunt genomen om daar waar asbesthoudende materialen in risicoklasse 3 worden aangetroffen, deze te saneren. Bij risicoklasse 3 gaat het veelal om niet-hechtgebonden asbest, waarbij het risico op het vrijkomen van inadembare vezels, en dus het gezondheidsrisico het grootst is. Tevens is als uitgangspunt genomen dat daar waar een besmetting is geconstateerd (asbeststof), dat hierop een nader onderzoek volgt, te weten een risicobeoordeling conform NEN 2991.

Vervolgens is een nationale openbare aanbestedingsprocedure doorlopen tot het laten inventariseren van de gebouwen op direct waarneembaar asbest (Type A onderzoek). In de aanbestedingsleidraad zijn onder andere de voorwaarden gesteld

¹ Niet geïnventariseerd in dit project zijn bouwwerken die ná 1994 zijn gebouwd, waar eerder een asbestinventarisatie heeft plaatsgevonden, reeds zijn gesloopt, waarvan de gemeente geen eigenaar meer is, niet bemand zijn en bouwwerken uit rubriek 3 die niet hebben meegelif bij dit asbestinventarisatietraject. Zie hiervoor de bijlage " gebouwenlijst" waarin duidelijk is welke gebouwen wel of niet geïnventariseerd zijn.

dat het bureau gecertificeerd dient te zijn, en dat de op te leveren rapporten moeten voldoen aan het certificatieschema SC-540, De opdracht is gegund aan Raadgevend Ingenieursbureau BOOT.

Het project is gefaseerd, beginnend met rubriek 1, uitgevoerd van 2009 t/m 2011.

- in 2009 zijn de gemeentelijke gebouwen op asbest geïnteriseerd;
- in 2010 zijn de meeliftende niet-gemeentelijke gebouwen op asbest geïnteriseerd;
- in 2011 zijn de asbestbeheersplannen voor de gemeentelijke gebouwen ontworpen, opgesteld en verspreid in de betreffende gebouwen. Daarbij zijn de inventarisatierapporten van de schoolcomplexen geactualiseerd, omdat sinds de inventarisaties eind 2008/2009 diverse asbesthoudende materialen zijn gesaneerd.

De door Raadgevend ingenieursbureau overlegde inventarisatierapporten zijn beoordeeld op kwaliteit en op risicovolle asbesthoudende toepassingen door de gemeentelijke asbestcoördinator.

3.2 *Resultaten inventarisaties*

In onderstaande tabel is weergegeven per rubriek bij hoeveel van de geïnteriseerde gebouwen asbest is aangetroffen:

Rubriek	Aantal geïnteriseerde gebouwen	Aantal geïnteriseerde gebouwen waarbij (mogelijk*) asbest is aangetroffen	% geïnteriseerde gebouwen waarbij (mogelijk*) asbest is aangetroffen
Rubriek 1	34	29	85%
Rubriek 2	11	8	73%
Rubriek 3	14	11	85%
Totaal	59	48	81%

* In 13 van de 48 gevallen waarbij asbest is aangetroffen, is door de inventariseerder aangegeven dat hier "mogelijk" een toepassing asbesthoudend is (gaskachel, luchtverwarmer, pakkingen), zonder dat dit is bewezen. In deze gebouwen is verder ook geen ander direct waarneembaar asbest aangetroffen. Dat nuanceert enigszins het hoge percentage waarbij asbest is aangetroffen.

In de bij dit rapport behorende overzichtlijst is per gebouw aangegeven waar wel, geen of mogelijk direct waarneembaar asbest is aangetroffen.

Daar waar asbestbesmetting (stof) en/of asbesthoudend materiaal in risicoklasse 3 zichtbaar is aangetroffen is dit gesaneerd. Het betrof:

- De Veldraker (scholencomplex Batau Centrum): twee plafondplaten in respectievelijk berging en gashok zijn begin 2012 gesaneerd;

- Vroonestein (scholencomplex Zuilenstein): beschadigde brandwerende plaat boven het plafond heeft geleid tot een nader onderzoek naar besmetting en is in juli 2009 gesaneerd.
- De Schouw en Zuiderkroon (scholencomplex Fokkesteeg): beschadigde brandwerende plaat boven het verlaagde plafond heeft geleid tot een nader onderzoek naar besmetting en is in juli 2009 gesaneerd.
- Gymnastieklokaal De Driehoek – Aardbeigaarde 2: plafondplaat in de CV-ruimte is in oktober 2010 gesaneerd;
- Gymzaal De Pinguin – Emmaweg 30: plafondplaten in berging, doucheruimte en docentenkamer zijn in oktober 2010 gesaneerd²;
- Steunpost Kokkebogaard - Diepenbrocklaan 1: plafondplaat op zolder achter luchtverwarming is in oktober 2010 gesaneerd.
- Koningin Beatrixschool (Lohengrindhof): plafondplaat in de CV-ruimte is in juli 2012 gesaneerd.

Overigens is in de scholencomplexen vrijwel al het asbest gesaneerd. Alleen in de CV-ruimten zijn mogelijk nog asbesthoudende pakkingen in afsluiters/fenzen aanwezig, bevat soms de fundatie onder de CV-ketel nog asbest en zijn bij één scholencomplex de remschoenen in de liftmachinekamer mogelijk asbesthoudend. Verder is bij het MilieuEducatieCentrum (MEC) aan Geinoord op het dak van de schuur het asbesthoudende materiaal risicoklasse 2 aangetroffen. Deze schuur is reeds gesloopt.

De schoolbesturen van de niet-gemeentelijke scholen zijn zelf verantwoordelijk voor hun schoolgebouwen en het daarin aanwezige asbest, en de keuze of zij het asbesthoudend materiaal laten saneren. Een aandachtspunt in dit verband is dat bij onderwijshuisvesting de gemeente als lokale overheid verantwoordelijk is voor de kosten van asbestsanering indien er asbestbesmetting in een schoolgebouw aan de orde is. Dat is als "constructiefout" beoordeeld door een rechtelijke uitspraak van de Raad van State in december 2004. Dat geldt echter niet als een schoolbestuur het schoolgebouw gaat renoveren en daardoor het aanwezige asbest moet saneren. De gemeente heeft de niet-gemeentelijke gebouwen geadviseerd aanwezig asbest in risicoklasse 3 te saneren. De gemeente kan dit niet vanuit de bestuurlijke wetgeving afdwingen, behalve als er risico op asbestbesmetting voor de gebruikers is. In één van de niet gemeentelijke scholen is nog asbest in risicoklasse 3 aanwezig, namelijk bij de Zuiderkroon aan de Graaf Dirklaan. Het betreft een aftimmering van een stalen balk, boven een verlaagd plafond. Dit is niet gesaneerd. Wel is hier begin 2011 onderzoek gedaan op aanwezigheid van asbeststof en er is daarbij geen asbeststof aangetroffen. Van de locatie Albatros van het Anna van Rijn College weten we niet of er asbest in het gebouw bevindt omdat hiervan geen asbestinventarisatie rapport is.

² In de technische ruimten van zwembad de Pinguin, dat als zwembad niet meer in gebruik is, is ervoor gekozen de sanering van de risicoklasse 3-plafondplaten uit te stellen totdat dit gebouw wordt gesloopt. De technische ruimte en het zwembad zijn volledig afgesloten.

Voor andere niet-gemeentelijke publieke gebouwen zoals het Veerhuis, bibliotheek en de kinderdagverblijven/buitenschoolse opvang geldt dat zijzelf verantwoordelijk zijn voor het asbest in hun gebouwen en de eventuele sanering hiervan. Bij het Veerhuis is bij de inventarisatie een asbestbesmetting van de CV-ruimte geconstateerd. De gemeente heeft hierin handhavend opgetreden, de ruimte laten afsluiten totdat de besmetting was opgeruimd door een daartoe gecertificeerd bedrijf. Daarbij zijn tevens de risicoklasse 3-plafondplaten in de CV-ruimte, de gasruimte en de werkplaats CV gesaneerd.

3.3 Asbestbeheersplannen

Eind 2010 is een stap extra in het project gezet: voor de gemeentelijke gebouwen (rubriek 1 en 2) die in dit project zijn geïnventariseerd én waarbij asbest is aangetroffen, zijn asbestbeheersplannen opgesteld. Voor de schoolcomplexen is dat in 2011 gedaan. De schoolcomplexen zijn daartoe in 2011 opnieuw geïnventariseerd om zichtbaar te maken welke asbesthoudende elementen er sinds 2008 waren gesaneerd. Van het asbestbeheersplan is een samenvatting (op geplastificeerde A3-formaat) in de technische ruimte en in de directiekamer, bestuurskamer of conciërgkamer opgehangen. Zo zijn de verantwoordelijke personen van de gebruikers goed geïnformeerd en kunnen ze hier in geval van nood op terugvallen. De bedoeling is de asbesttoepassingen elk jaar na te lopen op de staat waarin ze verkeren.

3.4 Registratie gebouwen

De gebouwen, met bijbehorende asbestinventarisatierapporten en asbestbeheersplannen, zijn inmiddels geregistreerd in het interne systeem van afdeling Support, waarbij alle gemeentelijke medewerkers deze kunnen inzien.

3.5 Financiën

De gemeente heeft aan het asbestproject de volgende financiële middelen uitgegeven:

Boekjaar	Bedrag	Bedrag bestemd voor:
2008	€ 7.888	Asbestonderzoek scholencomplex Doorslag Noord
2009	€ 41.824	<ul style="list-style-type: none">• Asbestsanering van de scholencomplexen Noord en Fokkesteeg, Zuilenstein.• Asbestinventarisaties gebouwen
2010	€ 58.551	<ul style="list-style-type: none">• Asbestsanering van de gebouwen de Pinguin, Kokkebogaarde en de Driehoek,• Vervolg Asbestinventarisaties gebouwen
2011	€ 7.081	Het opstellen en verspreiden van de asbestbeheersplannen
2012	€ 17.208	<ul style="list-style-type: none">• Asbestinventarisatie De Klimop• Asbestsanering De Klimop (voorafgaand aan bouwkundige sloop), asbestsanering risicoklasse 3-materialen De Veldrakker.

<i>Subtotaal uitgaven</i>	<i>€ 132.552</i>	
Inkomsten	€ 3.040	Deze inkomsten zijn gegeneerd doordat de niet gemeentelijke gebouwen konden meeliften op de asbestinventarisaties onderzoeken, maar dan voor eigen rekening. Hiervan hebben het Veerhuis, het Cals College en het kinderdagverblijf Ploem Ploem gebruik van gemaakt. De schoolbesturen van het primair basisonderwijs, de zelfstandige schoolgebouwen, hebben om niet meegelif op het asbestinventarisatieonderzoek
Totaal uitgaven	€ 129.512	Dit is exclusief de kosten van begeleiding vanuit de gemeente en de directievoering op asbestsaneringen door een externe partij.

Toelichting: In de Najaarsnota 2008 heeft de gemeenteraad € 105.000,- beschikbaar gesteld, en in de Voorjaarsnota 2010 € 74.256,- voor de asbestsanering van de gymnastiekzaal de Pinguin, steunpost Kokkebogaarde en de gymnastiekzaal de Driehoek. Doordat de aanbestedingen van de asbestinventarisatie en de asbestsanering gunstig waren, is er minder uitgegeven dan begroot, vandaar het totaal bedrag van € 129.512,-

Tot slot

Ook al heeft de Gemeente Nieuwegein forste stappen gezet om de risico's van asbest in de eigen gebouwen en in die van publieke gebouwen te beperken blijft het nodig de aandacht hiervoor te behouden. Al het asbest saneren is kostbaar, en ook vanuit risico-oogpunt niet nodig. Wel dient in de gebouwen een vinger aan de pols te worden gehouden. Het jaarlijks monitoren van de aanwezige asbesthoudende toepassingen in gemeentelijke gebouwen is daartoe een goed middel, maar daarvoor is een structureel budget nodig.

Bijlagen:

2) Overzicht resultaten asbestinventarisaties gemeentelijke gebouwen, per rubriek:

- 2 Rubriek 1: Voor publiek toegankelijke gebouwen van de gemeente
- 2 Rubriek 2: Geen publiek gebouw van de gemeente
- 2 Rubriek 3: Niet in eigendom/beheer van de gemeente

3) Overzicht schoolgebouwen

4) Overzicht monitoren van gemeentelijke gebouwen